

CONSTANT

2021

ON OUR MEANS
AND PERSPECTIVES

INHOUDELIJK VERSLAG

FEBRUARI 2023

door: Kim van der Horst

FONDATION CONSTANT

INHOUD

*"In deze periode van omwenteling,
kan de scheppende kunstenaar geen
andere rol spelen dan de
revolutionaire" - Constant*

01

Inleiding

02

In het kort

05

Doelen: nieuwe perspectieven, nieuwe partners,
nieuw publiek en nieuw werk

14

Tentoonstellingen

17

Projecten

21

Lessen

24

Links

26

Credits

Our Polite Society, Typografie Constant Change, 2021

INLEIDING

Wat vier je eigenlijk wanneer een kunstenaar honderd jaar geleden is geboren? Dat was de vraag waarmee Zippora Elders, *curator-at-large*, en ik ons eind 2018 in het project stortten dat later *Constant 101* werd.

Het is in zo'n geval het beste dat je geen idee hebt van waar je aan begint en de uitdagingen waar je voor komt te staan tijdens het uitrollen van zo'n project. In den beginne was er het enthousiasme en de passie. Terugkijkend op deze intensieve achtbaan staan deze passie en dat enthousiasme verrijkt met kennis en ervaring fier overeind.

Met Constant 101 zijn we op zoek gegaan naar hoe de stichting haar verbinding met het hedendaagse kan vormgeven. Het antwoord werd geleverd in een veelheid aan projecten, kunstenaars en disciplines. Constant 101 heeft inzicht opgeleverd in onze kwaliteiten (kennis, ideeën en enthousiasme) en onze zwaktes (financiën en uren in een dag). Het jaar heeft geresulteerd in een overdaad aan waardevolle ervaringen en contacten. In feite heeft het de stichting klaargestoomd om haar ambities in de toekomst nog beter en ambitieuzer aan te pakken.

Wat we met Constant 101 hebben gevierd is een aaneenschakeling van grote en kleinere momenten en inzichten. Het moment dat jonge *spoken word* kunstenaars met enige scepsis over de ideeën van de witte man uit de jaren zestig toch het idee van hoop en schoonheid omarmen of de band die onstond met Antonis Pittas en Antonio Guzman of de reflectie van Pittas dat Constant met zijn latere werk zijn eigen utopie ook weer deconstrueert en dat dat een groot goed is als je die kans krijgt als kunstenaar.

WAT VIER JE EIGENLIJK WANNEER EEN KUNSTENAAR HONDERD JAAR GELEDEN IS GEBOREN?

Dat het voor de stichting een waardevol jaar is geweest, staat buiten kijf. Ik kijk met veel trots terug op een uitzonderlijk bewogen, kleurrijk en intens jaar en hoop van harte dat de fondsen, die Constant 101 ondersteunden, dat gevoel onderschrijven.

Kim van der Horst | *Directeur Fondation Constant*

IN HET KORT CIJFERS

**45 KUNSTENAARS EN
20 MAKERS**

**UIT 20 VERSCHILLENDE STEDEN IN NL,
BE, DU, ZWE EN JAP**

13 INSTELLINGEN, 7 PLATFORMS
EN 7 ANDERE ORGANISATIES IN
14 VERSCHILLENDE STEDEN

**19
FONDSEN**

ONDERSTEUNDEN 53%
VAN DE TOTALE
BEGROTING

29

PROJECTEN

WAARVAN ZEVEN
TENTOONSTELLINGEN
UITGEVOERD IN 14
VERSCHILLENDE STEDEN

PUBLIEKSBEREIK

BEZOEKERS PROJECTEN: 12.326
BEZOEKERS ONLINE: 12.201
LEZERS: 20.000
SOCIAL MEDIA BEREIK: 100.000
BEZOEKERS WEBSITE:
HIER ZIJN HELAAS GEEN ADEQUATE
DATA OVER. GOOGLE ANALYTICS IS
PAS IN EEN LATER STADIUM
TOEGEPAST OP DE WEBSITE. .

**TOTAAL
PROJECTKOSTEN
441.778 €**

PUBLIEKE FONDSEN: 139.200€
PRIVATE FONDSEN: 95.050€
PARTNERBIJDRAGEN: 56.732€
EIGEN BIJDRAGE: 135.998€
PUBLIEKSINKOMSTEN: 7.205€
CROWDFUNDING: 7.593€

Constant 101 werd ondersteund door:

M

mondriaan
fonds

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDSEN

Straver Fonds

AFK amsterdams
fonds voor de
kunst

ZABAWAS

JHH
Jaap Harten Fonds

dioraphte

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDSEN

stichting
**Pietermeijer
Fonds**

Het Kersjes Fonds

**FENTENER
VAN VLISSINGEN
FONDS
SHV**

Alba Gynlaer
Mintzen
De Gijsselaar-Hintzenfonds

GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING

VON BRUCKEN FOCK FONDSEN

HS iona stichting

Gifted Art

IN HET KORT | PLUSSEN

"Primair is het experiment dus de negatie van stijl. Tegenover de logische ontwikkeling wordt het avontuur gesteld, tegenover de zelfvoldane zekerheid het rücksichtslose prijsgeven, tegenover de duidelijke lijn het aanvaarden van de chaotische ruimte" - Constant, 1965

VEELZIJDIGHEID

Zoals Constants oeuvre veelzijdig is, zo streefden we in dit project naar een verscheidenheid in discipline, type organisatie, leeftijd en achtergrond van kunstenaars en makers. Dat is een waardevolle verworvenheid van Constant 101.

NIEUWE PERSPECTIEVEN

Dankzij de horizontale organisatie kregen de partners de ruimte om vanuit hun praktijk nieuwe perspectieven aan te dragen. Dit leverde verrassende projecten op, zoals de tentoonstelling *Bridging Borders*, Platform P_ost over de relatie tussen mens en machine of de zeefdruk, *Constant's Mind* van Robuche.

DIEPGANG

In de diversiteit ging de diepgang niet verloren. Met de tentoonstelling *Constant, religie, protest en idealisme* werd bijvoorbeeld ingezoomd op het onbekende religieuze werk van de kunstenaar en met de pilot *Babylon Z* gingen vijftienjarige scholieren van de MAVO van het Kennemercollege op zoek naar hun zeggenschap in de openbare ruimte op basis van Constants New Babylon.

VERBINDING

In de verschillende projecten kwamen nieuwe verbindingen tot stand tussen Constant en hedendaagse kunstenaars. Met het VR project *Enter New Babylon* werd succesvol een jonge doelgroep bereikt.

Antonio Guzman, *Indigo Republic - The Future Can Be Humane*, Cobra Museum, 2021.
Foto Kim van der Horst

IN HET KORT | MINNEN

"Kritiek heeft New Babylon zijn hele ontstaansperiode begeleid."
Constant, 1980

CORONA

Zoals elk kunstproject de afgelopen jaren had ook Constant 101 last van de pandemie. Het leidde tot vertragingen, afzeggingen, moeilijk bereikbare partners, uitval van medewerkers en collega's en zelfs tot papiertekort. We zijn trots op de projecten die doorgang hebben gevonden. Een enkel project wordt in 2023 uitgevoerd of afgerond.

MEDEWERKERS

Vlak voor de première van Constant 101, juli 2021, vertrok de projectassistent en podcastmaker van Constant 101 met een burn-out. Op dat moment was het programma in volle gang en had de projectmanager geen tijd om in alle rust vervanging te zoeken. Tot eind 2021 werd Constant 101 dan ook gerund door de projectmanager met een parttime social media content creator. Hoewel er geen grote rampen zijn voortgekomen uit deze onderbezetting, was het niet altijd makkelijk om alle ballen in de lucht te houden en zijn er zeker kansen blijven liggen, zoals het tracken van de bezoekers van de website.

VOOR DE KUNST

Crowdfunding kost ontzettend veel tijd en energie en is eerder een marketing tool dan een financieringsmogelijkheid. Een pijnlijke les was de "samenwerking" met platform Voordekunst. In het hoofdstuk 'Lessen' wordt onze ervaring met dit platform behandeld.

FINANCIËLE STRESS

Fondation Constant is ontzettend trots op Constant 101, echter door de vertragingen kwam de liquiditeitspositie van de stichting ernstig onder druk te staan. Wij voelden ons verantwoordelijk voor het op tijd betalen van de makers en medewerkers, maar omdat veel subsidies geheel of gedeeltelijk achteraf uitbetaald worden, waren de reserves van de Fondation op een gegeven moment op. Dan rijst natuurlijk de vraag hoe andere kleine organisaties dit oplossen en welke kunstenaars en organisaties buiten de boot vallen?

DOELEN

Het doel van Constant 101 en het digitale platform is het ontsluiten van de verbinding, tussen cultureel erfgoed en hedendaagse makers, tussen geschiedenis en actualiteit. We geven Constants gedachtegoed door aan de toekomstige generatie; met **nieuwe perspectieven, nieuw werk, nieuwe partners, nieuw publiek** en wellicht nieuwe hoop. Het platform biedt verrijking aan het publiek dat reeds bekend is met Constant, en brengt zijn ideeën op inspirerende en verwonderende wijze aan een nieuw publiek, dat zonder voorkennis met het werk in aanraking wordt gebracht.

We halen de diversiteit in Constants oeuvre naar de voorgrond en hopen daarmee een breder publiek te bereiken. Dit heeft niet alleen een reflectie op het oeuvre tot gevolg, maar ook een herziening of zelfs transformatie ervan: hoe verhouden we ons tot Constant tijdens processen van dekolonisatie, waarbij vooral een modernistische benadering van de kunstgeschiedenis geen stand meer houdt? We streven in het project naar een meerstemmigheid die niet alleen recht doet aan de realiteit en de omwentelingen van vandaag, maar ook aansluit bij een inclusief en optimistisch toekomstperspectief dat Constant zelf voorstond.

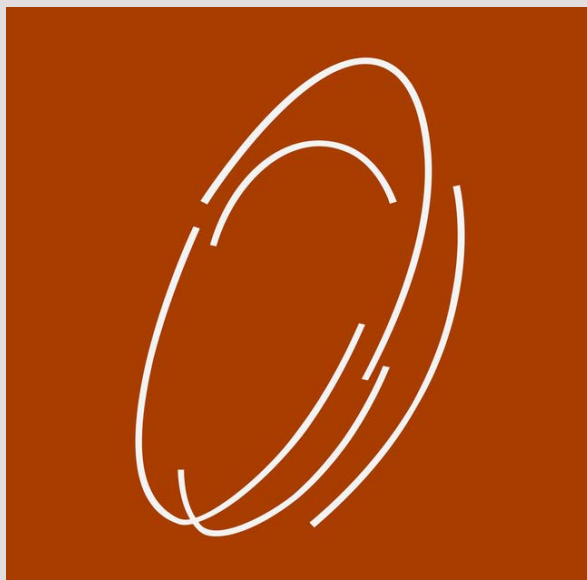
WEBSITE & TYPOGRAFIE

De typografie, die het ontwerpduo Our Polite Society creëerde voor Constant 101 is in feite het eerste nieuwe werk dat binnen het project werd ontwikkeld. De ontwerpers destilleerden 156 dingbats uit het werk van Constant. Deze pasten ze vervolgens toe op een scheefloos lettertype. Ontwerpbureau thonik gebruikte dit lettertype in het dynamische ontwerp van de website. De typografie omvat de breedte van Constants oeuvre en dient als een uitnodiging voor een variatie aan projecten en makers.

De website is ingericht als een projectarchief waarbij de verbindingen tussen makers en projecten, makers en makers onderling en met het werk en gedachtegoed van Constant, voor het voetlicht worden gebracht.

Na afsluiting van het projectjaar Constant 101 zal de website blijven functioneren als platform voor de hedendaagse activiteiten van Fondation Constant. Een ruimte waar we aandacht kunnen besteden aan projecten van kunstenaars die zich bezig houden met Constant en de initiatieven van de stichting.

Het is de plek waar de stichting actief het fluïde perspectief op het oeuvre en archief uitnodigt, documenteert en koestert.

Our Polite Society, *Dingbat Model 20*, 2021
Constant, *Nébulose Mécanique [IV]*, 1958. Foto Tom Haartsen

PERSPECTIEVEN

Om daadwerkelijk ruimte te bieden aan nieuwe perspectieven was het nodig om kunstenaars en makers te faciliteren met informatie en toegang tot het archief en tegelijkertijd totale vrijheid te geven in hun interpretatie daarvan. De enige vraag aan de kunstenaars was om zich te verhouden tot Constants werk en ideeën. De stichting had zich er van tevoren rekenschap van gegeven dat onze persoonlijke band met de kunstenaar de vrijheid van de hedendaagse kunstenaars om te reflecteren niet mocht beperken. Naar onze mening is dat gelukt.

Film stil video serie van Gerrit Schreurs en het Stedelijk Museum Schiedam aflevering *De Opstand* met Parham Rahimzade

Het programma bevat een palet aan visies en perspectieven. Waarbij soms de meeste kritische geluiden zorgden voor nieuwe inzichten in Constants werk. Zoals Lana Mesićs boosheid over de theatraliteit van Constants oorlogsschilderij *Verschroeide aarde* [III], 1951. Volgens haar voelt oorlog als een vacuüm en is het verre van theateraals zoals dit werk. Daarmee gaf Lana onbewust woorden aan Constants werk uit de WOII. In de weinige stillevens uit die periode is dat vacuüm zichtbaar.

Sommige kunstenaars, zoals Antonio Guzman en Antonis Pittas, hebben de samenwerking met de stichting als zeer speciaal ervaren juist vanwege het persoonlijke contact. Dit contact gaf hen het idee dat ze dicht bij de kunstenaar konden komen. In sommige gevallen leken de werken van Constant een dialoog aan te gaan met die van de hedendaagse makers. Dit gevoel was in het Cobra Museum sterk aanwezig.

Tegelijkertijd hebben we vanuit onze kennis over Constant de focus verlegd naar onbekende thema's en werken in het oeuvre. Dit gebeurde onder andere in de tentoonstelling *Constant, religie, protest en idealisme* en het muziekprogramma *De Cimbalisten*. De waarde van deze diepgang werd bevestigd door de enthousiaste en verraste reacties van het publiek.

Afwijking van het reguliere narratief werd niet altijd gewaardeerd. Zo weigerde een enkele collectionneur een bruikleen vanwege het thema van de tentoonstelling *Constant, religie, protest en idealisme*.

Sommige perspectieven werden ons in de schoot geworpen en waren misschien daarom wel extra bijzonder. Dit was het geval met het muziekprogramma. Toen cymbalist en pianist Dani Luca in 2020 een van Constants cymbalen kocht, maakte hij voor het eerst kennis met het werk van Constant. Hij raakte gefascineerd en het idee om, gebaseerd op het werk van Constant, muzikale composities te arrangeren voor twee cymbalen ontstond.

Dit project verbond op ontroerende wijze Constants liefde voor muziek met de culturele traditie van de Romas. Constant speelde virtuoos Roma volksmuziek en hun leefwijze beïnvloedde zijn ideeën over New Babylon. Zonder dat dit het doel was had dit project een gelaagdheid, die we niet van tevoren hadden kunnen bedenken.

Het feit dat bij de Roma, muziek wordt overgedragen van ouder op kind en dat in dit geval de zoon zijn vader de klassieke arrangementen leerde gaf de muziek extra charme.

DOELEN | NIEUWE PARTNERS NIEUW PUBLIEK

NIEUWE PARTNERS

Vooraf aan Constant 101 had Fondation Constant vooral te maken met organisaties die werk of archief van Constant in de collectie hadden of bruiklenen vroegen voor tentoonstellingen. Her en der kwamen er verzoeken om informatie van hedendaagse makers die geïnteresseerd waren geraakt in Constants werk en ideeën. Een van de doelen van Constant 101 was om het contact met hedendaagse makers uit te breiden en te bestendigen. Dankzij Zippora Elders hebben we naast veel nieuwe kunstenaars ook contact gelegd met verschillende hedendaagse platforms. De deur staat nu open en de contacten worden onderhouden om in de toekomst vaker projecten met hedendaagse makers te ondernemen en via de Constant 101 website en sociale media van de stichting een platform voor communicatie te bieden.

NIEUW PUBLIEK

Door de variëteit aan projecten met verschillende partners en kunstenaars is het publiek en het bereik van de stichting uitgebreid. Zicht op de samenstelling van het publiek hebben wij helaas niet. Met uitzondering van Enter New Babylon bij IMPAKT in Utrecht, was de stichting niet verantwoordelijk voor de kaartverkoop van de verschillende projecten.

Maar we kwamen het nieuwe publiek tegen tijdens de openingen van projecten en op de plaatsen waar de organisatie van Constant 101 werd uitgenodigd om te spreken.

Enter New Babylon - IMPAKT. Foto Harbers

Bij de achterban van Fondation Constant is grote waardering voor de nieuwe aanpak. Zo nu en dan vond de trouwe achterban het lastig als Constant niet duidelijk genoeg het middelpunt was. Maar dat is het koord waar wij als stichting nu eenmaal op balanceren.

Bij Enter New Babylon was het enerverend om te zien hoe het project een brede groep mensen aansprak. Het oorspronkelijke publiek van de stichting is overwegend ouder. Dankzij Enter New Babylon kwamen zij in aanraking met het werk van jonge makers. Een deel van de bezoekers kwam met hun gezin naar Enter New Babylon. Het was duidelijk dat het project geschikt was voor publiek van 6 tot 85 jaar.

In de speelperiode bij IMPAKT was er een grote aanloop van jongeren. Dit hebben wij niet eerder meegemaakt bij tentoonstellingen van Constant in Nederland. Precies het beoogde resultaat van dit specifieke project.

BEREIK

Een groot publieksbereik was niet een hoofddoel van Constant 101, echter met zoveel partners was er wel de verwachting dat het bereik aanzienlijk zou zijn. We hadden hier alle soorten publiek toegerekend van lezers tot bezoekers van tentoonstellingen, projecten en website.

Er is een aantal redenen waarom het bereik kleiner uitviel dan verwacht:

- Enkele partners waarmee we ten tijde van de aanvraag in gesprek waren sloten zich om verschillende redenen niet aan (waaronder ook, maar niet uitsluitend, de pandemie).
- In sommige gevallen hadden we ingezet op een tentoonstelling met bijbehorend bezoekersaantal, maar opteerde de desbetreffende partner voor een ander soort project met minder bezoekers.
- De pandemie had een direct effect op bezoekersaantallen van projecten zoals *Enter New Babylon* (ging in première op het moment dat het hele culturele veld open ging en had te lijden onder de volle agenda), de tentoonstelling *The Future can be humane* (was 6 weken dicht) en *Constant. Religie, protest en idealisme* (werd ingekort).
- In de productieperiode viel een aantal grotere partners af. Partners, die aanvankelijk hadden toegezegd, maar voor wie dit project meer randprogrammering was dan hoofdzaak en die tijdens de pandemie niet aan hun toezegging konden voldoen.
- Sommige projecten of presentaties vielen minder substantieel uit dan van te voren ingeschat. Van deze projecten zijn de bezoekersaantallen niet meegenomen. Zoals de kleine maar zeer charmante collectiepresentatie bij Museum Henriëtte Polak. In dit geval komen de bezoekers niet specifiek voor het werk van Constant, maar wordt het wel gezien door +-15.000 bezoekers, of *RoXY* de installatie van Juha van 't Zelfde als onderdeel van *Ontwerp van het Sociale* bij Het Nieuwe Instituut, dat in 2021 220.000 bezoekers ontving.
- Sommige projecten worden in 2023 gepresenteerd.

Met een bereik van ongeveer 40.000 stemt het publieksbereik, gezien de omstandigheden, alleszins tot tevredenheid. Met betrekking tot de lezers van *De Gids* zijn we uitgegaan van de oplage van de krant. De bezoekers aan de website zijn helaas niet bijgehouden. De website ging vlak voor de aanvang van Constant 101 online, kort daarop vertrok de projectassistent. In de drukte is er geen website analyse tool toegepast op de site.

DOELEN | PUBLIEKSBEREIK

Constant, Detail The Crowd [II], 1996

Tegelijkertijd was de bezoeker niet de enige beoogde doelgroep van Constant 101. Grote nadruk lag in het project op het verbreden van het netwerk. Het betrekken van jonge en hedendaagse kunstenaars en nieuwe partners bij het werk van de stichting had een hoge prioriteit. Met 65 makers en kunstenaars en 27 organisaties hebben we dat doel zeker bereikt.

Ook was het doel om een platform te bieden voor de kunstenaars en daarmee hun publieksbereik te verruimen.

NIEUW WERK

Voor Constant 101 werden veertien nieuwe werken gemaakt door 60 kunstenaars, variërend van analoge foto's, cymbaal muziek tot een VR installatie.

INDIGO REPUBLIC | INSTALLATIE

Met de bewoners van New Babylon in het achterhoofd creëert beeldend kunstenaar Antonio Guzman vijf sculpturale figuren voor de tentoonstelling *The Future Can Be Humane* in het Cobra Museum. Deze wachters verwijzen naar nomadisme en wereldburgerschap. Guzman werkt samen met textielontwerper Iva Jankovic met wie hij de trans-Atlantische en koloniale aspecten van de kleur indigo onderzoekt. De figuren dragen indigo textiel met een abstract patroon gebaseerd op Guzmans eigen DNA-sequentie die het resultaat is van een route die door verschillende continenten loopt.

DON'T FORGET ME HERE | COLLECTIE INTERVENTIE INSTALLATIE

Kunstenaar Antonis Pittas selecteert werken van Constant voor een collectie-interventie installatie in de tentoonstelling *The Future Can Be Humane* in het Cobra Museum. De selectie benadrukt het imago van Constant als een beeldend kunstenaar met een onverschrokken geloof in een betere wereld, waarin collectiviteit, vrede en creativiteit zegevieren. De selectie plaatst Pittas in een ruimtelijke en gelaagde installatie met nadruk op het thema migratie, ofwel de nomadische mensheid; een interesse die al vroeg in Constants oeuvre terug te vinden is.

CONSTANT CHANGE | TYPOGRAFIE

De grafische ontwerpers van Our Polite Society hebben de werken van Constant gebruikt als basis voor het lettertype *Constant Change*. Het bevat zes delen, elk met de zesentwintig letters van het alfabet. De typografische ontwerpen bewegen zich speels door het alfabet en putten uit zo'n 100 werken uit de collectie van Constant. Het lettertype maakt gebruik van de hulpmiddelen van typografie in een eigentijdse benadering van historische werken van beeldende kunst, terwijl de bronnen die de ontwerpen informeren, worden onthuld.

Indigo Republic & Don't Forget Me Here, foto's Kim van der Horst

DAS LEBEN MERKEN SIE HEUTE PRAKTISCH NICHT MEHR | LITERAIR TIJDSCHRIFT

Een thematisch nummer van De Gids over Constant. Voor deze speciale editie werden zeven auteurs, dichters en een fotograaf gevraagd een bijdrage te leveren. Ze gebruiken het archief van Constant als uitgangspunt en duiken in de schilderijen en tekeningen, ontwerpen, teksten en muziekinstrumenten. Een visie suggererend, waarbij denken, tekenen, schilderen, ontwerpen, lezen, schrijven, wonen met familie en vrienden, reizen en muziek maken een eenheid vormen.

CONSTANT - KRIEN CLEVIS (2019 - 2021) | FOTO SERIE

Tussen 2019 en 2020 fotografeert Krien Clevis de thuisstudio van Constant in verschillende stadia van transitie. Analoge foto's genomen vanuit hetzelfde gezichtspunt, waarbij de studio op verschillende momenten in de tijd is vastgelegd voordat deze in oktober 2021 wordt leeggehaald en verkocht.

In 2020 verdeelt Fondation Constant de werkmaterialen van Constant onder een groep jonge en hedendaagse kunstenaars. Clevis ontvangt een pakket handgeschept papier (35 x 50 cm). Zij besluit dit papier te gebruiken om de foto's van de voorkant van de studio (in drie fasen 1.V., 2.V. en 3.V.) en de achterkant van de studio (1.A., 2.A. en 3.V.) af te drukken. A.) door middel van authentieke offsetdruk technieken.

CONSTANT OORLOG | VIDEO SERIE

Voor Stedelijk Museum Schiedam maakt Gerrit Schreurs vier korte films 'Constant in oorlog' waarin hedendaagse Schiedammers reageren op het werk van Constant met hun muziek, stem en werk. In de serie staan drie werken uit Constants, tegenwoordig minder bekende, late periode en een uit zijn CoBrA periode centraal.

De vier episodes zijn: De verdrevenen, De opstand, Verschroeide aarde en De executie.

CONSTANT'S MIND | ZEEFDRIUK AO

Robuche ontwikkelt een catalogus van transcendente, visuele en muzikale gedachten, geïnspireerd door Constants oeuvre, archief en teksten. In de vorm van een zeefdrukposter biedt de catalogus een groot potentieel voor hybride combinaties van vormen. Robuche dompelt zich onder in het werk en archief van Constant, waar het experiment, de diversiteit van zijn vaardigheden en nieuwsgierigheid de kern vormen van het nieuwe werk. De achterkant van de poster verwijst naar de architectonische tekening. Het metallic in de zeefdruk verwijst naar het schilderij "Ode à l'Odéon" (1969), waarvoor Constant gebruikt maakte van een spuitbus metallic lak.

Het oog van de toeschouwer wordt getrokken naar de titel op de snede van het mes die in de taart van de Babylontoren snijdt. Er staat *Demain la poésie logera la vie* (Morgen zal het leven in poëzie verblijven). Dit is een lezing die Constant hield op het Primo congresso mondiale degli artisti liberi (Eerste Wereldcongres van Vrije Kunstenaars), in Alba in 1956.

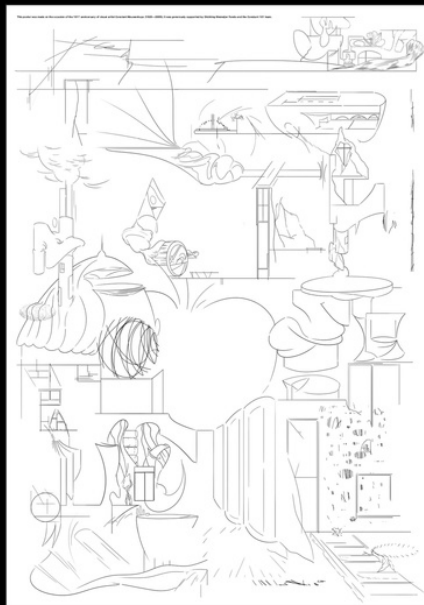
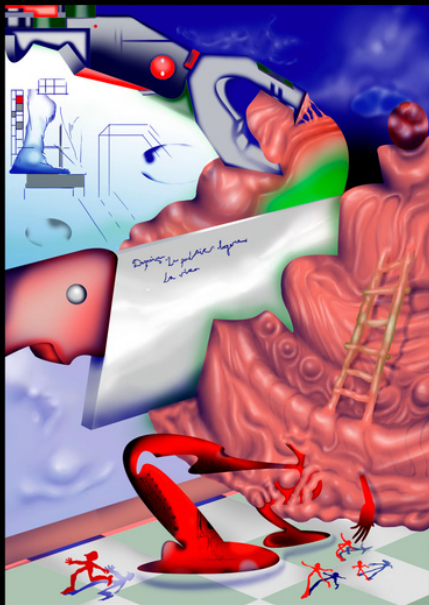
DE CIMBALISTEN | MUZIEKPROGRAMMA

De Cimbalisten is een programma met nieuw gearrangeerde muziek van pianist en cimbaalspeler Dani Luca en zijn vader, cimbaalspeler Vasile Luca. Het is een eerbetoon aan Constants passie voor muziek, de rol die het speelde in zijn persoonlijke leven en hoe het zijn werk inspireerde. Muziek en beeldende kunst komen samen. De muzikale reis voert je langs Schuberts Winterreise, Bach, Piazzola, Roemeense volksmuziek en Debussy. Een reis vol levensvreugde, liefde, verdriet en dood.

Maar het is ook een eerbetoon aan de rol die de Roma cultuur speelde in Constants werk en persoonlijke leven. De Roma gemeenschap in Alba zette Constant in 1956 aan het denken over het nomadische leven. Dit idee was vormend voor New Babylon. Verder koesterde Constant een liefde voor de Roma volksmuziek, dat hij tot het einde van zijn leven speelde.

De Cimbalisten traden onder andere op tijdens de tentoonstellingen in het Cobra Museum en Museum Krona.

Constant's Mind recto, verso- Robuche
De Cimbalisten in het Cobra Museum tijdens The Future Can Be Humane

ENTER NEW BABYLON | MIXED REALITY INSTALLATIE

Enter New Babylon is een Mixed Reality Installatie met vier werelden, waar het publiek een eigentijdse reflectie op New Babylon ervaart. Zes schrijvers van Poetry Circle Nowhere werkten drie maanden samen met zes ontwerpers van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en ontwikkelden vier totaal verschillende ervaringen, reflecterend op New Babylon.

Enter New Babylon is een coproductie van Fondation Constant, Over Het IJ Producties, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Poetry Circle Nowhere en Feikes Huis en stond op Over Het IJ Festival 2021 in Amsterdam en bij IMPAKT in Utrecht.

DOELEN | NIEUW WERK

VERVOLG

"Zij die de strijd opgeven zijn gedoemd onder te gaan, want de creatieve mens kan zich slechts manifesteren in de strijd of in de creatieve daad die beide hetzelfde ogen: de wereld te veranderen" - Constant, 1969

DE WACHTERS | SCULPTUREN

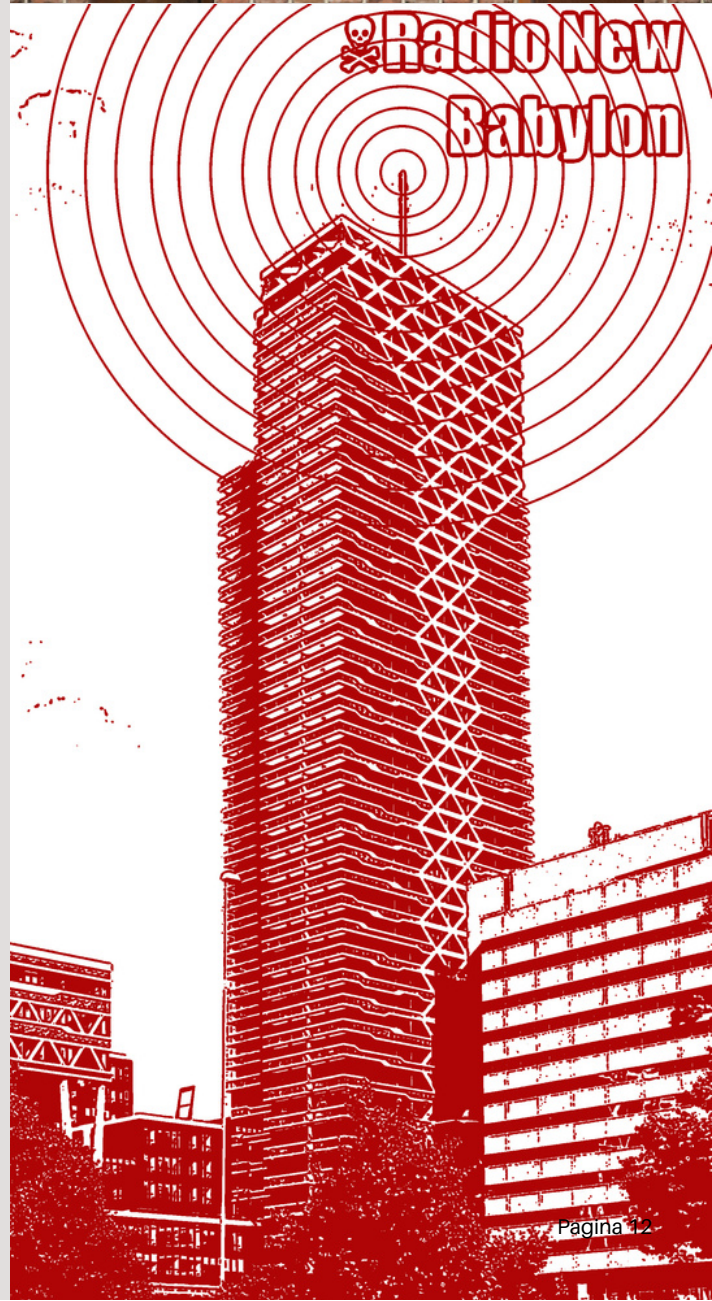
Voor het gebouw van Framer Framed aan de Oranje Vrijstaatkade 71, Amsterdam Oost zijn op 29 september 2022 twee nieuwe permanente sculpturen onthuld van kunstenares Monika Dahlberg. Hun namen zijn respectievelijk Matumini en Uhuru, Hoop en Vrijheid. Het is een nieuwe versie van een eerdere reeks, gelinkt aan de ideologie van Constant.

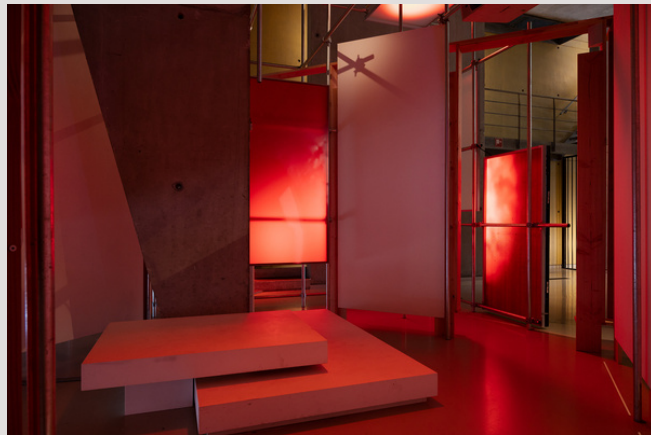
Dahlberg wordt geïnspireerd door het Manifest uit 1948 dat Constant schreef voor Reflex, het orgaan van de Experimentele Groep in Holland. In het manifest verlegt Constant de nadruk van de individuele kunstenaar naar de zelfexpressie van de massa. Volkskunst is volgens hem een uitdrukking van het leven, uitsluitend gevoed door een natuurlijke drang tot levensexpressie.

De Wachters zijn de weerspiegeling van Afrikaanse traditionele sculpturen en verzetten zich tegen de heersende normen van de 'hoge' cultuur en het westerse dictaat van eenduidigheid en progressie. De sculpturen staan fier op een hoge sokkel.

RADIO NEW BABYLON | AUDIO

Vernoemd naar het antikapitalistische visionaire kunstproject dat Constant tussen 1956 en 1974 ontwikkelde, is Radio New Babylon een unieke verzameling locatiespecifieke audiostukken, gemaakt door lokale en internationale artiesten onder leiding van Justin Bennet. Als impliciete kritiek op het commerciële karakter van het gebouw, waar geen enkele creativiteit of afwijkende activiteit is toegestaan, is de audio via de Echoes app alleen te beluisteren in en rond het gebouwencomplex New Babylon in Den Haag.

ROXY | INSTALLATIE

Installatie van Juha van 't Zelfde voor de tentoonstelling *Ontwerp van het sociale* bij Het Nieuwe Instituut.

Op 21 juni 1999 werd kunstenaar Peter Giele per boot over de Amstel vervoerd naar zijn graf. Een kleurrijke drijvende stoet begeleidde de open kist waarin Giele lag, met een koevoet op zijn borst. Later die dag stond de legendarische Roxy-club in lichterlaaie.

Samen met dj Eddy De Clercq en uitgever Arjen Schrama richtte Giele eind jaren tachtig de Roxy op. De geboorteplaats van housemuziek in Nederland en een springplank voor een nieuwe generatie muzikanten, artiesten en ontwerpers, het was een plek waar clubbezoekers graag hun uiterlijk of genderidentiteit transformeerden. Vrijheid en verbeeldingskracht voerden de boventoon.

De aanstekelijke cocktail van muziek, dans, erotiek, theater en design maakte deel uit van een langere geschiedenis. Nieuwe generaties naoorlogse kunstenaars hadden de stad als creatieve ruimte gebruikt en veranderden zo de samenleving. De Roxy wordt vaak vergeleken met het visionaire project New Babylon van kunstenaar Constant. Vanaf 1956 werkte hij jarenlang aan het ontwerp voor een stad die de hele aarde omspande en waar machines het werk zouden doen. Mensen zouden vrij rondlopen en spelen.

TALKING TO THE MAN | VIDEO SERIE

In de loop van het jaar maken Lucas de Man en Joep van Osch van Company New Heroes vier minidocumentaires over de verschillende kunstprojecten en hun makers in het projectjaar Constant 101.

In elke korte film bezoekt tv-presentator en kunstenaar Lucas De Man (Kunstuur, Avrotros) een specifiek project, en onderzoekt hoe verschillende hedendaagse kunstenaars zich door Constant laten inspireren en hun eigen werk maken. Lucas spreekt met de makers van de VR installatie Enter New Babylon, met Antonis Pittas en Antonio Jose Guzman en de cimbalisten Dani en Vasile Luca. De vierde aflevering gaat over het project in het geheel wordt begin 2023 gepresenteerd.

"Een schilderij is niet een bouwsel van kleuren en lijnen, maar een dier, een nacht, een schreeuw, een mens of dat alles samen" - Constant, 1948

Constant, *Portfolio New Babylon 01*, 1963
Peter Zegveld, *Die Treppe*, Foto Rijksmuseum Twenthe
Beeld tentoonstelling Hartsuyker
Constant en Simon Vinkenoog tijdens tv opnames, foto: Bram Wisman

TENTOONSTELLINGEN

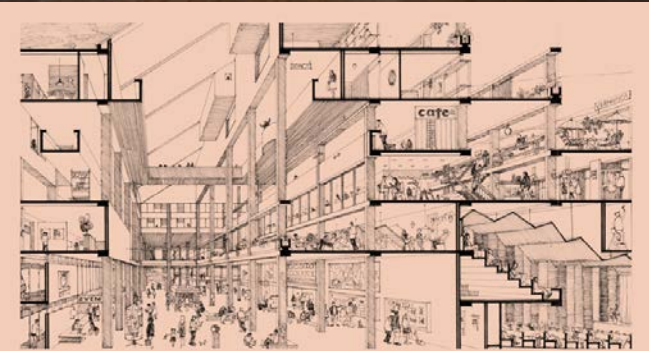

Naast nieuw werk zijn zes tentoonstellingen of collectiepresentaties getoond.

WILSKRACHT EN ONVERMOGEN | RIJKSMUSEUM TWENTHE

Voor de collectiepresentatie *Ars longa, vita brevis* hebben negen hedendaagse kunstenaars elk hun eigen tentoonstellingsruimte ingericht rond het thema 'la condition humaine' in al zijn ambivalentie. Hiervoor hebben zij eigen werk gecombineerd met een persoonlijke selectie uit de veelzijdige collectie van Rijksmuseum Twenthe.

Kunstenaar Peter Zegveld heeft gekozen voor het thema Wilskracht en machteloosheid. Voor zijn kamer heeft hij zijn kinetische installatie *Die Treppe* gecombineerd met een reeks litho's uit het *Portfolio New Babylon*, 1963 van Constant uit de collectie van het museum.

HARTSUYKER | BUREAU EUROPA

12 juni tm 15 augustus 2021

Concept: Eline de Graaf

Luzia Hartsuyker werkte onder andere samen met Constant. Deze samenwerking heeft geleid tot een wederzijdse inspiratie tussen de kunstenaar en de architect. Hartsuykers niet-gerealiseerde project *Biopolis* zag in de jaren zestig een satellietstad voor de kust van Den Haag. Haar vooruitstrevende visie op wonen komt ook sterk naar voren in haar ontwerp voor de zogenaamde 'patio-appartementen'. Deze appartementen hebben zich bevrijd van een vooropgezet idee van centralisatie rond een nucleair gezin om architecturale en sociale innovatie te bereiken. Deze ideologie heeft zijn parallellen in Constant Nieuwenhuys' beroemde project *New Babylon*. In de tentoonstelling werd de video *Met Simon Vinkenoog naar het New Babylon van Constant* uit 1962 getoond.

TENTOONSTELLINGEN

The Future Can Be Humane, foto's Victor Wennekes
Constant, *Mathilde V*, 1985

CONSTANT 101: THE FUTURE CAN BE HUMANE | COBRA MUSEUM VOOR MODERNE KUNST

05 november 2021 tm 06 maart 2023

Concept: Hilde de Bruijn

De tentoonstelling toont een selectie van zo'n veertig schilderijen en werken op papier, variërend van de kinderlijke werken uit het Cobra-tijdperk tot werken waarin Constant verwijst naar verandering en zelfs revolutie. Naast zijn langlopende project *New Babylon*.

Het Cobra Museum besteedt voor het eerst aandacht aan Constants late, coloristische periode. Het hoogtepunt uit deze periode is het olieverfschilderij *Les expulsés* dat Constant in 1999 schilderde als reactie op de Kosovo-oorlog.

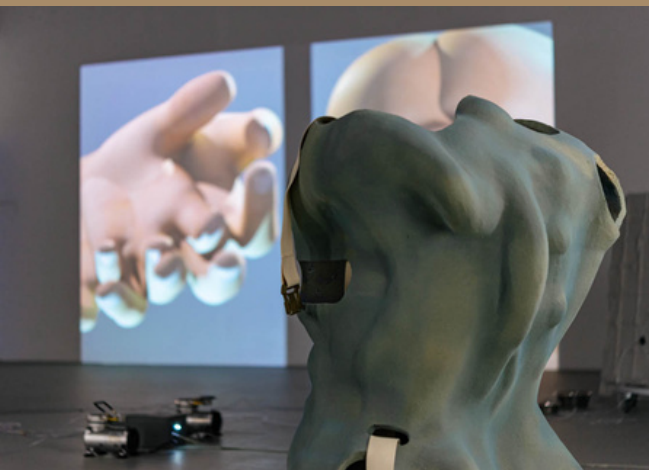
Naast Constants eigen kunstwerken bevat de tentoonstelling nieuw werk in opdracht van twee internationaal bekende hedendaagse kunstenaars: Antonio Jose Guzman (1971) en Antonis Pittas (1973). Elk van hen reageert op zijn eigen manier op de nalatenschap van Constant.

ODE AAN CONSTANT EN HET VRIJE DENKEN | MUSEUM HENRIËTTE POLAK

27 november 2021 tm 20 maart 2023

De meeste mensen kennen Constant als mede-oprichter van Cobra en zijn visionaire *New Babylon*. Er waren geen grenzen aan zijn artistieke verkenning en expressie. Constant schilderde vanaf het begin van zijn kunstenaarsloopbaan en bleef als schilder naar de wereld kijken – ogen en geest wijd open. De presentatie 'Ode aan Constant – en het vrije denken' laat zien waarom de kunstenaars en oprichters van Museum Henriëtte Polak zijn kunst herkenden en waardeerden. Zijn werk werd in een vroeg stadium en ook later verzameld. Hun visie op kunst was – gebaseerd op de zichtbare werkelijkheid – bovenal ruimdenkend en zonder vooroordelen. Ook delen ze op een heel persoonlijke manier een humanistische kijk op het leven. Constant was een van hen.

TENTOONSTELLINGEN

BRIDGING BORDER | P-OST

19 februari tm 27 maart 2022

Concept: Joeri Appelo

Voor Bridging Borders laat P-OST zich inspireren door het idee van een wereld zonder grenzen, dat centraal staat in New Babylon. Als platform, opererend in een grensgebied, nemen zij dit idee ter harte en streven naar het doorbreken van de grenzen. In dit geval specifiek tussen Nederland en Duitsland. Daarom nodigt P-OST een mix van Nederlandse en Duitse kunstenaars uit, namelijk Isabelle Fürnkäs (DU), Tobias Groot (NL) en Janina Frye (DU).

In Bridging Borders worden niet alleen landsgrenzen bevraagd of opgeheven. De kunstenaars en kunstwerken zijn specifiek geselecteerd vanwege hun focus op de relatie tussen mens en machine. In New Babylon schetste Constant naast de grenzeloze wereld ook een toekomstige wereld waarin de mens door automatisering werd bevrijd van arbeid. Alle geselecteerde kunstwerken zijn op een of andere manier gerelateerd aan de (mogelijke) impact van technologie, automatisering of de vermenging van mens en machine. Voor de tentoonstelling schreef kunsthistorica Tessa Kalsbeek een tekst over hoe Constants ideeën zich verhouden tot de gepresenteerde kunstwerken en de ideeën die ze naar voren brengen.

CONSTANT, RELIGIE, PROTEST EN IDEALISME | MUSEUM KRONA

19 maart tm 22 mei 2022

Concept: Kim van der Horst

Als je aan Constant en zijn werk denkt, is religie niet het eerste woord dat opduikt. Hoe onwaarschijnlijk ook, religie was een van de eerste thema's in Constants vroege werken en keert terug in zijn latere werk. In deze tentoonstelling wordt zijn relatie tot geloof verkend aan de hand van enkele sleutelwerken. De tentoonstelling is gekoppeld aan de tentoonstelling Het Laatste Avondmaal. Van Davinci tot Mamedov, 5 maart tot 15 mei 2022.

PROJECTEN

Naast de tentoonstellingen zijn er zeven projecten uitgevoerd en worden vier projecten in 2023 gepresenteerd

BABYLON Z | MASTER OF EDUCATIONS OF ARTS

Channa de Vries en Sandra Denningmann van de Breitner Academie creëerden een educatieproject voor derdejaars MAVO-studenten waarin ze de functie van de openbare ruimte onderzoeken aan de hand van Constants ideeën en nalatenschap.

In het curriculum maken studenten kennis met een actuele ontwerptrend die tot doel heeft afwijkend gedrag, ook wel 'agressieve architectuur' genoemd, te ontmoedigen. De studenten beginnen het curriculum door hun openbare ruimte te onderzoeken, gebruikmakend van het werk en de ideeën van Constant. In het tweede deel ontwerpen ze manieren waarop de openbare ruimte anders, misschien wel speelser, kan worden gebruikt. Het team van Digital Creativity begeleidt de studenten bij het creëren van digitale interventies in de openbare ruimte in *augmented reality*.

In 2021 werd een pilot gedraaid op het Kennemercollege en in 2023 wordt gekeken naar de mogelijkheden om het project verder te ontwikkelen

FIETSTOCHT DE POORT VAN CONSTANT | VAN EESTERENMUSEUM

Kunstenaar en Van Eesteren-vrijwilliger Rob Loos maakt voor het Van Eesteren Museum en Constant 101 een fietstocht naar de Poort van Constant.

Afstand: ongeveer 5 km
Duur: ongeveer 1,5 uur

Werkmateriaal atelier Constant en bibliotheek, foto's Kim van der Horst
Afbraak Architectuur en Game Design: een nieuwe wetenschap, foto's Jan Boevel

PROJECTEN

HET ARCHIEF | FONDATION CONSTANT

In 2018 is de stichting begonnen met het onderzoeken van de verschillende collecties die zich in het huis van Constant in Amsterdam bevonden. Er werd een plan gemaakt om deze collecties te documenteren en in sommige gevallen te digitaliseren. Het leidde tot een zoektocht met veel onvertelde verhalen.

De online oeuvre catalogus, de bibliotheek en het archief waren voor veel van de deelnemende kunstenaars belangrijke bronnen voor de projecten van Constant 101. Het archief was tot het begin van het projectjaar uitsluitend toegankelijk voor deelnemers aan het jaarprogramma. In juni 2020 heeft de stichting Constants overvloedige schildermaterialen en -gereedschap uit de nalatenschap uitgedeeld aan jonge kunstenaars van de Rijksacademie en Constant 101.

GAME DESIGN: EEN NIEUWE WETENSCHAP & AFBRAAK VAN DE ARCHITECTUUR | DE BALIE

8 & 14 maart 2022

Voor Constant 101 maakt De Balie twee programma's. In het programma reflecteren twee hedendaagse, vernieuwende makers op het gedachtegoed van Constant vanuit hun eigen werk: wat betekenen ideeën over de ludieke mens, technologie en experimenteerkracht voor deze jonge architecten en kunstenaars? Live op het podium gaan ze op zoek naar een antwoord op de vraag die Constant bezighield: hoe wensen wij dat de samenleving van de toekomst eruit zien?

Game-ontwerpers Niki Smit en Simon van der Linden van Monobanda gebruiken game als een "Trojaans paard voor gedragsverbetering", voor sociale verandering. Hoe doen ze dat? En zullen wetenschappers, beleidsmakers en ziekenhuizen het potentieel van spel überhaupt benutten in een leefruimte waaruit spelen en spel zijn verbannen?

Arna Mačkić en Herman Hertzberger, vooraanstaande architecten van verschillende generaties, zien een naderende ramp: de architect met een maatschappelijk doel sterft uit. Hoe kan het dat we in een tijd zijn beland waarin er geen kansen zijn voor architecten die een bijdrage willen leveren aan het publieke domein?

PROJECTEN

ENVISION MIXED REALITY | HKU

Envision Mixed Reality is een terugkerend project in de bacheloropleiding Interactive Performance Design (IPD) aan HKU Theater, waar tweedejaarsstudenten de performatieve en theatrale mogelijkheden van Virtual Reality (VR)-technologieën verkennen. In 2021 sluit het project aan bij het Enter New Babylon-project. Middels een inhoudelijk college door Kim van der Horst van Fondation Constant wordt het werk van Constant als inspiratie aangeboden om utopische/dystopische visies voor de toekomst te verkennen en uit te drukken.

Dit resulteert in drie performatieve interactieve installaties, die in verschillende volgorde kunnen worden ervaren, waarin deelnemers meerdere ingebeelde toekomstën verkennen. Deze ervaring wordt onder meer gepresenteerd aan het team van het Enter New Babylon-project als inspirerende voorbeelden van hoe de fysieke en virtuele ruimte kunnen worden gemengd, wat een boeiende belichaamde theatrale ervaring biedt met meerdere dramaturgische perspectieven.

ICA LECTURE TEL AVIV | LIEBLING HAUS

25 september 2021

Op 7 november 1963 sprak Constant op het Institute of Contemporary Art (ICA) in Londen. In zijn Lezing op de ICA presenteerde Constant zijn ideeën voor New Babylon: een metropool bedacht voor de inventieve mens waar “poëzie voortgebracht wordt door de hele mensheid”. New Babylon is niet de functionele, utilitaire stad die we kennen, maar een menswaardige menselijke omgeving. Het is een stad voor de creatieve mens, waar het dagelijks leven kunst is en waar mensen avontuurlijk, verkwikkend en actief leven. Het is een stad waar de mensheid het leven tot stand brengt.

Eran Eizenhamer reconstrueert de lezing van Constant in de Liebling Hause: Lecture in Tel Aviv 2021. De lezing is een eigentijdse interpretatie van zijn werk, vergezeld van een audiovisuele show met dia's uit Constants archief.

PROJECTEN

NEW BABYLON: CONTINUOUS NOW I KUNSTINSTITUUT MELLY EN HET NIEUWE INSTITUUT

30 september 2021

Het programma concentreert zich op Nieuwenhuys' visionaire utopische architectuurproject 'New Babylon', en de baanbrekende retrospectieve tentoonstelling in 1998/99. Op deze tentoonstelling wordt het boek van de architectuurhistoricus Mark Wigley gepresenteerd "Constant's New Babylon. The Hyper-Architecture of Desire". New Babylon bood een visie van een toekomstige gebouwde omgeving die het hele aardoppervlak beslaat, omhoog gehouden op pilaren; van een samenleving georganiseerd rond vrije tijd en spel, waarbij werk alleen wordt uitgevoerd door geautomatiseerde machines. Hoe ziet deze visie er vandaag uit? Hoe verandert de propositie van New Babylon van 1998 tot 2021? En wat was de impact van deze tentoonstelling op degenen die haar zagen?

In een lezing reflecteert Mark Wigley op de tentoonstelling, aangevuld met reacties van professionals, aanwezigen en studenten.

PRESENTATIE IN 2023

- *Femina Ludens*, presentatie van Kitty Maria bij Museum van Bommel Van Dam, Venlo, 19 maart tm 04 juni 2023
- *Constant 1-op-1 de podcast*, een vierdelige serie door Ans Boersma en Thijs van Elten, met muziek van NEEF. en een leader van Aafke Romeijn.
- *Accessoire lijn* van Spectrum Design, ontwerp klassiekers van o.a. Constant met een nieuwe kleur door Studio Rens.
- Publicatie *The Only Constant is Change* (wt) met Zippora Elders en Jap Sam Books.

LESSEN

WERKDruk

De grootste les is wellicht dat elk project afhankelijk is van mensen en dat dat in deze krappe arbeidsmarkt de grootste uitdaging is. Toen de projectassistent van Constant 101 in juli 2021 stopte vanwege een burn-out, was Constant 101 met de VR installatie Enter New Babylon net van start gegaan en was het roeien of verzuipen. Vanaf dat moment tot aan oktober 2022 was er geen tijd om vervanging te zoeken.

Van juli 2021 tot november 2022 kwam de organisatie van zowel Constant 101 als een groot deel van de zakelijke organisatie en communicatie van Enter New Babylon neer op één persoon. In die situatie zijn er kansen en taken blijven liggen door een gebrek aan menskracht. Die kwetsbaarheid is een goede les voor de toekomst.

- Alles wat je bedenkt moet door iemand worden uitgevoerd. Begroot realistisch voor zowel makers als organisatie.

COMMUNICATIE & PR

Het is niet eenvoudig om eenduidige conclusies te trekken met betrekking tot de communicatie van dit project omdat de omstandigheden voor het hele culturele veld uitzonderlijk waren. Toen het project in juli 2021 van start ging met de VR installatie Enter New Babylon op Over Het IJ ging de hele culturele sector open. Grote blockbuster tentoonstellingen kregen in de pers niet de aandacht die ze verdiende of normaliter verwachtte, laat staan dat een multidisciplinair technologisch experiment met jonge makers tijdens een theater festival prioriteit had op kunstedities.

Na een periode van tegenvallende resultaten met betrekking tot media aandacht en een hoge rekening van het professionele PR- en mediabureau werd besloten om de communicatie zelf te doen. Hoewel de resultaten nog steeds mager waren, was er zo nu en dan een mooi resultaat.

Constant, *Vallend figuur*, 1990

Wellicht als reactie op de persoonlijke toon van de nieuwsbrief, maar ook vanwege de goede relatie van de betrokken partner met de lokale pers of omdat het betreffende project wellicht in een makkelijker te duiden hokje viel.

De conclusie voor de stichting is dat de persoonlijke toon erg belangrijk is bij een beeldend kunstenaar als Constant. Minder mensen dan verwacht kennen hem. Enige uitleg is absolute noodzaak, het bieden van haakjes en inkijkjes om Constant als kunstenaar te begrijpen blijft nodig. Tegelijkertijd is de expertise van PR en Communicatie van groot belang. In de toekomst zal de stichting voor een dergelijk project eerder een freelance medewerker met een solide kennis van sociale media in de arm nemen dan een heel bureau met bijpassende facturen.

- Tussen doe-het-zelf en professioneel commercieel ligt een wereld aan mogelijkheden.

Collage van portretten van Constant van na 1975

VOORDEKUNST

Een pijnlijke les was de "samenwerking" met platform Voordekunst. Eind november 2020, na een aantal telefoontjes met medewerkers van Voordekunst en uitleg over wat het project inhield, maakten wij een campagne aan. Omdat we twijfelden over de hoogte van het bedrag, consulteerden wij nogmaals hun adviseurs. Zij benadrukten dat een project met zoveel partners makkelijk een bedrag van 13.000€ moest kunnen binnenhalen. Zij zouden ons bijstaan met adviezen.

De campagne ging online en het eerste Voordekunst advies voor een succesvolle campagne kwam binnen: "Zet je hele team in voor de communicatie van je campagne". Het "hele" team van Constant 101 was de projectmanager en een parttime projectassistent. Er was door het team van Voordekunst niet van tevoren gevraagd naar de grootte van het team waarmee wij dit project ondernamen.

Uiteindelijk sprong mevrouw Nieuwenhuys in en belde haar hele netwerk, waarna we na een maand fulltime werken iets meer dan 6500€ hadden binnengehaald.

Nu is de regel bij Voordekunst, als het streefbedrag niet wordt gehaald binnen de aangegeven periode, zij het gedoneerde bedrag terugstorten. Voor ons betekende dit dat we de investering van een maand werken kwijt zouden raken. Uiteindelijk hebben we zelf, met pijn in ons hart, geld bijgestort om het streefbedrag te halen. Over het totaal "binnengehaalde" bedrag rekent Voordekunst 7% commissie, naast een initiële contributie van 100€.

Naderhand bleek dat veel kleine organisaties en kunstenaars in ons netwerk soortgelijke ervaringen hadden met Voordekunst. Dankzij de perverse prikkel dat je alles na een maand kwijt kan zijn, vullen organisaties, die de mogelijkheid hebben, het bedrag uit eigen middelen aan. Op die manier geven de succescijfers een vertekend beeld en worden de streefbedragen kunstmatig hoog gehouden. Een volgende onwetende kunstenaar of kleine organisatie wordt verleid om het platform te gebruiken.

- Crowdfunding kost ontzettend veel tijd en energie, eerder een marketing tool dan financieringsmogelijkheid.
- Er zijn mindere dure opties voor crowdfunding dan Voordekunst, zoals bijvoorbeeld GoFundMe.

FINANCIËN

Het was voor de stichting de eerste keer dat er ondersteuning werd aangevraagd boven de 15.000 EUR en dat was in het begin best spannend. Bij de eerste toekenningen was er dan ook wel echt wat te vieren. Maar ook werd snel duidelijk dat je als organisatie bij elke toekenning verantwoordelijkheden aangaat, die op dat moment nog niet gedekt zijn. Dit kan zijn omdat niet het hele bedrag is toegekend of omdat bepaalde partners niet instappen. De stichting heeft zich er van tevoren geen rekenschap van gegeven hoeveel stress dat kan opleveren. Als kleine organisatie is een dergelijk project niet een van de paarden waar je op wedt, het is het enige paard en de mogelijkheid van falen weegt dan ook zwaarder.

Vervolgens krijg je te maken met de realiteit van de (gedeeltelijke) achteraf betaling. Gelukkig was er in dit project een goede mix van overheidsfondsen en particulieren want een project met een begroting van vele malen de jaarlijkse begroting zou de stichting op geen enkele manier hebben kunnen voorschieten. Met enig gereken kon de stichting de bedragen, die achteraf uitgekeerd werden, voorschieten zodat wij de makers altijd snel konden betalen.

Dankzij onvoorziene vertragingen in projecten werd de periode dat de stichting dit bedrag voor moest voorschieten steeds langer. Tot het moment dat er een daadwerkelijk liquiditeitsprobleem ontstond. In zo'n geval kan je de directeur een paar maanden laten wachten op de betaling, maar jonge medewerkers en makers niet. De vraag waar de stichting vooralsnog geen antwoord op heeft is, hoe doen andere (kleine) organisaties dit? En kunstenaars?

De stress, die ontstaat in de organisatie in een dergelijke situatie is reëel en niet te onderschatten. Het zou fijn zijn als hier nu een les uit getrokken kan worden, maar vooralsnog blijft het op dit vlak tasten in het duister.

• ...

TOT SLOT

De stichting heeft veel bereikt met Constant 101. Met een aantal projecten nog in de pijplijn laat de liquiditeitspositie van de stichting het niet toe om langer te wachten met de financiële afronding. Wij hopen op uw begrip.

Constant, *De beslissing*, 1999

"De kunst is dood, maar wie de strijd opgeeft, geeft alles op, zelfs de toekomst" - Constant, 1969

PERS

Het Parool | 9 augustus 2021

[9x de beste tips voor dit weekend](#)

Kunstkrant.nl | 1 november 2021

[Constant 101: The Future Can Be Humane](#)

Nu te zien | 15 januari 2022

[Constant 101 met Ralph Keuning](#)

de lage landen | 2 februari 2022

[Meer springplank dan terugblik: minstens een eeuw Constant Nieuwenhuys](#)

Tableau Magazine | 44-1, spring 2022

[Constant. The Future Can Be Humane](#)

Udens Weekblad | 25 februari 2022

[Nieuwe tentoonstelling Museum Krona](#)

Nederlands Dagblad | 25 maart 2022

[Kunst rond thema's uit de lijdens tijd komt extra binnen in oorlogstijd](#)

Museumtijdschrift | 7 april 2022

[Tip van de Week: Constant. Religie, protest en idealisme](#)

It's Nice That | 30 mei 2022

[From rotten, gooey posters for imaginary drinks to organic type: slide into the posters of Robuche](#)

Oost-online | 23 september 2022

['Gatekeepers' van Monika Dahlber krijgen plaats bij Framer Framed](#)

Utrecht Centraal | 14 oktober 2022

[Werk Constant Nieuwenhuys door nieuwe bril bekeken](#)

"Een vlek werd altijd een figuur, een dier of wat dan ook, iets dat je van die vlek afleidde. Daardoor was ik eigenlijk ook nooit een abstract schilder..." - Constant, 1980

PERS

Archined | 5 december 2022

[Exit en enter New Babylon](#)

Filmkrant | 26 januari 2023

[IFFR 2023: Critics' Choice 9 - Play](#)

VIDEO'S

Constant in oorlog

[Les Expulsés](#)

[L'insurrection](#)

[Terre Brûlée III](#)

[L'execution](#)

De Cimbalisten

[Bach's Prelude and Fuga Nr. 10](#)

[Astor Piazzolla's Oblivion](#)

Talking to De Man

[Enter New Babylon](#)

[Antonio José Guzman](#)

[Antonis Pittas](#)

[De Cimbalisten](#)

New Babylon: Continuous Now

[Mark Wigley's lecture](#)

RoXY

[Trailer](#)

[RoXY op vimeo](#)

Consant 1-op-1 de podcast

[Leader Constant 1-op-1 de podcast](#)

CREDITS

ORGANISATIE

Initiatief: Kim van der Horst (Fondation Constant)
Concept: Zippora Elders en Kim van der Horst
Curator-at-large: Zippora Elders
Projectmanager: Kim van der Horst
Projectassistent (voorbereidende fase): Eliane Odding
Content creator social media: Isaïc Vogelsang
Website: Dries Arnold (Pixelstyle)

TENTOONSTELLINGEN

Bridging Borders | P-ost
Curator: Youri Appelo
Kunstenaars: Isabelle Fürnkäs, Janina Frye, Tobias Groot

Constant, Radical Changes | Gallery Borzo, Mayor Gallery
Kunstenaar: Constant

Constant: Religie, protest en idealisme | Museum Krona
Concept: Kim van der Horst
Curator: Wouter Prins
Kunstenaar: Constant

Hartsuyker | Bureau Europa, Het Nieuwe Instituut
Curator: Eline de Graaf
Kunstenaar: Luzia Hartsuyker-Curjel, Constant

Ode aan Constant en het vrije denken | Museum
Henriëtte Polak
Kunstenaar: Constant

The Future can be Humane | Cobra Museum
Concept: Hilde de Bruijn
Kunstenaars: Antonio Jose Guzman, Constant, Iva Jankovic, Antonis Pittas.

Wilskracht en onvermogen | Museum Twenthe
Kunstenaar: Peter Zegveld.

PROJECTEN

Babylon Z | Amsterdam Hogeschool voor de Kunsten
Concept en uitvoering: Sandra Denningmann
Channa de Vries

Constant 101 x De Balie | De Balie
Game Design: een nieuwe wetenschap
Sprekers: Monobanda
Panel: Caroline Nevejan, Lisa van Ginneken, Gwenda Nielen
Moderator: Sophie Rutefran

Afbraak van de architectuur
Sprekers: Arna Mačkić, Herman Hertzberger
Panel: Indira van 't Klooster, Riet Bakker, Floris Alkemade, Gus Tielen
Moderator: Merlijn Geurts

Ondersteund door: Amsterdams Fonds voor de Kunst

Constant in oorlog | Stedelijk Museum Schiedam
Filmmaker: Gerrit Schreurs
Geïnterviewden: Peter Blanker, Esther Cappon, Juan Heinshohn Huala, Süeda Işık, Carlien Lammers, Lana Mesić, Trudy Nieuwenhuys, Antonis Pittas, Parham Rahimzadeh, Nabil Tkhidousset.

Das Leben merken Sie praktisch nicht mehr | De Gids
Schrijvers: Maria Barnas, Fiep van Bodegom, Constant, Christophe van Gerrewey, Bram Ieven, Frank Keizer, Aafke Romeijn, Dirk van Weelden
Fotograaf: Johannes Schwartz

Ondersteund door: Amsterdams Fonds voor de Kunst

Enter New Babylon | Fondation Constant, Over het IJ, HKU Theater, Poetry Circle Nowhere, Feikes Huis
Concept: Dennis Molema, Kim van der Horst
Schrijvers: Jasper Albinus, Steff Geelen, Roziena Salihu, Nabil Tkhidousset, Nina Vermeulen, Luna Wicks
Ontwerpers: Emma Bourguignon, Juriaan Gregor, Morgan Henry, Bianca Lurvink, Aina Roca Mora, René 't Hart

Ondersteund door: Fonds Podium Kunsten, Fonds 21, Stimuleringsfonds, Cultuurfonds, Letterenfonds, Amsterdams Fonds voor de Kunst

Envision Mixed Reality | Hogeschool voor de kunsten Utrecht
Docenten: Marloeke van der Vlugt, Joris Weijdom.

CREDITS

PROJECTEN

Fietstocht naar De Poort van Constant | Van Eesteren Museum

Concept: Rob Loos

Het Archief | Fondation Constant

Projectmedewerkers: Freek Dijkstra, Eva Hoogkamer, Iris Mahu, Eliane Odding, Janine van Reekum, Jephtha de Visser

Ondersteund door: Dioraphte, Stichting Gravin van Bylandt, Fundatie van den Santheuvel, Sobbe, De Gijselaar Hintzenfonds

ICA Lecture Tel Aviv | Liebling Haus

Architect: Eran Eizenhammer

New Babylon: Continuous Now | Het Nieuwe Instituut,

Kunstinstituut Melly

Spreker: Mark Wigley

Panel: Bartomeu Mari

Moderator: Marina Otero

Talking to De Man | Company New Heroes, Fondation

Constant

Regisseur: Joep van Osch

Presentator: Lucas De Man

Ondersteund door: Cultuurfonds, Amsterdams Fonds voor de Kunst

PRESENTATIE 2023

Accessoires Spectrum Collectie | Spectrum Design

Ontwerpers: Constant, Studio Rens

Constant 1-on-1 the podcast | Fondation Constant

Podcastmakers: Ans Boersma, Thijs van Elten

Muziek: Neef.

Leader: Aafke Romeijn

Geïnterviewden: Floris Alkemade, Ludo van Halem, Antonis Pittas, Laura Stamps, Willemijn Stokvis, Alex Timmerman, Ronald Tolman.

Ondersteund door: Amsterdams Fonds voor de Kunst, Fentener van Vlissingen, Gifted Art, Iona Stichting.

The Only Constant is Change (wt) | Jap Sam Books

Redactie: Eleonoor Jap Sam, Zippora Elders

Schrijvers: o.a. Hanne Hagens, Thomas Hogeling, Jan Postma, Simone Zeefluik.

Ontwerp: Our Polite Society

NIEUW WERK

Constant - Krien Clevis (2019-2021) | Krien Clevis

Constant's Mind | ROBUCE

Opdrachtgever: Fondation Constant

Ondersteund door: Stichting Niemeijer Fonds

De Cimbalisten | Dani Luca, Vasile Luca

Opdrachtgever: Fondation Constant

Ondersteund door: Cultuurfonds, Het Kersjes Fonds, Von Brucken Fock Fonds

Don't Forget Me Here | Antonis Pittas

Opdrachtgever: Cobra Museum

Gatekeepers | Monika Dahlberg

Opdrachtgever: Framer Framed

Indigo Republic | Antonio Guzman, Iva Jankovic

Opdrachtgever: Cobra Museum

Radio New Babylon | Justin Bennett, Anthonie Blokdijk, BMB con., Budhaditya Chattopadhyay, Constant, Paul Devens, Double-W, Barbara Ellison, Flavien Gillié, Marie Guilleray, Gunnar Grímsson, Bjarni Gunnarsson, Gus, David Helbich, Hendrik Hohlfeld, Fani Konstantinidou, Felix Kubin, Suzana Laşcu, Francisco López, Roel Meelkop, Yota Morimoto, Johan Nystrom, Jad Saliba, Scanner, Top & Dubio, William Weston, Ji Youn Kang.
Opdrachtgever: Institute of Sonology

Typography en ontwerp | Our Polite Society, Thonik

Ondersteund door: Mondriaanfonds, Cultuurfonds

REDACTIERAAD

Grote dankbaarheid gaat uit naar de leden van de redactieraad, die het project hebben gevoed met hun inzicht, ervaring, netwerk en creativiteit:
Robert van Altena, Ben van Berkel, Fiep van Bodegom, Jannet de Goede, Marcel Hummelink, Machteld Kors